

Σημαντικές ανακαλύψεις των Αρχαιολόγων

“Ακρόπολη” στα Παλιάμπελα

- Θα αποδοθεί στο κοινό ο αρχαιολογικός χώρος με αναπαραστάσεις της προϊστορικής ζωής.
- Επικοινωνία του οικισμού ακόμα και με οικισμούς στη Μήλο!!!

Έχουμε αναφερθεί και στο παρελθόν στον προϊστορικό οικισμό στα Παλιάμπελα και στις ανασκαφές που έγιναν και γίνονται εκεί από αρχαιολόγους.

Τον χώρο όμως επισκεφθήκαμε για πρώτη φορά στα μέσα Σεπτεμβρίου όταν η φετινή ανασκαφή βρισκόταν προς το τέλος της. Την ξενάγηση μου έκανε ο υπεύθυνος την ανασκαφής αναπληρωτής καθηγητής προϊστορικής αρχαιολογίας στο τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας του ΑΠΘ κ. Κωτσάκης.

Με συγκροτημένο λόγο και απλή, κατανοητή και από μη ειδικούς γλώσσα, μου μίλησε για την ανασκαφή, για τα ευρήματα και για τα σχέδια και τις σκέψεις που υπάρχουν για το μέλλον.

Ο αρχαιολογικός χώρος

Ο χώρος όπου γίνεται η ανασκαφή βρίσκεται στην είσοδο του χωριού δίπλα στα νεκροταφεία και στο κτίριο του Δημοτικού Σχολείου. Πρόκειται για έκταση περίπου 30 στρεμμάτων που ανήκε στο Δημοτικό Σχολείο Παλιαμπέλων και τώρα είναι ιδιοκτησία του Δήμου Κολινδρού.

Όπως μας είπε ο κ. Κωτσάκης, η ανασκαφή γίνεται από το τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας του ΑΠΘ σε συνεργασία με τη Βρετανική αρχαιολογική σχολή στην Αθήνα. Από την πλευρά της Βρετανικής σχολής συμμετέχει στην ανασκαφή ο καθηγητής Ρ. Halstead από το πανεπιστήμιο του Σέφιλντ.

Ακρόπολη

Φέτος για πρώτη φορά γίνεται κανονική ανασκαφή, αφού η περυσινή θεωρείται δοκιμαστική. Όπως είπε ο κ. Κωτσάκης, οι ανασκαφές απέδωσαν σημαντικά αποτελέσματα όπως το ότι προσδιορίστηκε ο τύπος του σπιτιού που είναι Ακρόπολη, δηλαδή ο οικισμός περιβαλλόταν από πέτρινους περιβόλους και ήταν κυκλικού σχήματος.

Σύμφωνα με τα ευρήματα που υπάρχουν, ο οικισμός αρχίζει να κατοικείται στο τέλος της έβδομης

κατασκευές που υπήρχαν επιφανειακά. Μεγάλες ποσότητες από τις πέτρες αυτές κουβαλήθηκαν για διάφορους λόγους από τους κατοίκους της περιοχής.

Σε κάποιο σημείο του χώρου από όπου με την ανασκαφή έχει αφαιρεθεί το καλλιεργημένο στρώμα χώματος (μέχρι εκεί που εισχωρεί το άροτρο) αποκαλύφθηκε μια επιφάνεια χρήσης (κάτι σαν τη σημερινή αυλή, ή άλλος ανοιχτός χώρος) όπου διακρίνεται το λιθόστρωτο καθώς και πολλά όστρεα (κελύφη από θαλασσιάνα οστρακοειδή με τα οποία τρεφόνταν ο προϊστορικός άνθρωπος). Η επιφάνεια αυτή και τα ευρήματα που

(4500 π.Χ.). Εφαπτόμενα σ' αυτό το χώρο διακρίνεται λιθινός περιβόλος που κατασκευάστηκε στα τέλη της έκτης χιλιετίας (περίπου 5.200 π.Χ.) και λίγο πιο έξω ακόμη ένας περιβόλος που χρονολογείται σύμφωνα με τα ευρήματα στο 4.500 π.Χ. περίπου. Όπως είπε ο κ. Κωτσάκης κάτω από αυτή την επιφάνεια και μέχρι βάθος 3-3.5 μέτρα υπάρχουν στρώματα που προέρχονται από προγενέστερες περιόδους.

Νεολιθικά εργαλεία

π.Χ. χιλιετίας (περίπου το 6.200 - 6000 π.Χ.) και κατοικείται συνέχεια μέχρι το 4500 π.Χ. οπότε και εγκαταλείπεται. Στο χώρο της

Η ανασκαφή πραγματοποιείται με μεγάλη προσοχή σε επιλεγμένα σημεία του αρχαιολογικού χώρου

ανασκαφής βρέθηκε μυκηναϊκός τάφος και κάποιες πρώιμες βυζαντινές ταφές από όπου φαίνεται ότι μάλλον ο χώρος χρησιμοποιήθηκε σαν νεκροταφείο.

Ένα σημαντικό εμπόδιο στην έρευνα είναι το γεγονός ότι ο χώρος είχε χρησιμοποιηθεί σαν χωράφι και με τα οργώματα καταστράφηκαν οι λίθινες

έδωδε, δείχνει στους αρ-

...τα σπίτια στο Μακρυγιάλο ήταν σε μορφή λάκκων με ξύλινες σκεπές, ενώ στα Παλιάμπελα τα σπίτια ήταν λίθινα με στέγες από ξύλα και λάσπη.

χαιολόγους τα χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων των κατοίκων της τελευταίας περιόδου κατοίκησης

Ο εξωτερικός περιβόλος ανήκει στη νεότερη νεολιθική εποχή έχει πλάτος τουλάχιστον 1,5 μέτρο και περιβάλλεται από ταφρο (χαντάκι) που απ' ό,τι φαίνεται χρησιμοποιείται περισσότερο για οριοθέτηση ή για στράγγιση νερών ή ακόμα και σαν ένα εμπόδιο για ζώα και όχι σαν αμυντικό σύστημα. Έξω από τον περιβόλο μάλλον δεν υπήρχαν κτίσματα.

Παλαιότερος από του Μακρυγιάλου

Ο προϊστορικός οικισμός των Παλιαμπέλων συσχετίζεται με αυτόν του Μακρυγιάλου στο ότι συνυπήρξαν κάποια περίοδο, αλλά ο οικισμός των Παλιαμπέλων είναι παλαιότερος. Επίσης η λογική των κατοίκων σχετικά με το πως πρέπει να γίνει ο οικισμός ήταν αρκετά διαφορετική μεταξύ των δύο οικισμών. Στον Μακρυγιάλο η κατοίκηση δεν ήταν "δεμένη" όπως στα Παλιάμπελα αλλά σκορπισμένη, επίσης τα σπίτια στο Μακρυγιάλο ήταν σε μορφή λάκκων με ξύλινες σκεπές, ενώ στα Παλιάμπελα τα

σπίτια ήταν λίθινα με στέγες από ξύλα και λάσπη. Τα σπίτια εδώ είναι συγκεντρωμένα και υπάρχουν λιθινός περιβόλος που οριοθετεί τον οικισμό, ενώ στον Μακρυγιάλο δεν υπάρχει περιβόλος.

Όσον αφορά στην επικοινωνία των ανθρωπων του οικισμού με άλλους οικισμούς όπως αυτόν του Μακρυγιάλου, ο κ. Κωτσάκης είπε ότι υπάρχουν ενδείξεις για στενή επικοινωνία ή και ανταλλαγής με τη Θεσσαλία, αλλά και με βορειότερες περιοχές της Μακεδονίας. Υπάρχουν αποδείξεις ότι υπήρχε επικοινωνία, ίσως μέσω Θεσσαλίας με τη Μήλο!! Υπάρχει εισηγημένη κεραμική από Θεσσαλία, όπου ο πρώτος προϊστορικός οικισμός δημιουργήθηκαν λίγο μετά το 7.000 π.Χ. Σύμφωνα πάντα με τον κ. Κωτσάκη στην περιοχή της Πιερίας πρέπει να υπήρχαν και άλλοι προϊστορικοί οικισμοί, γεγονός που συνά-

γεται και από τη μορφολογία του εδάφους (κοιλιάδες που καταλήγουν στη Θάλασσα), όπου προτιμούσε να κατοικεί ο προϊστορικός άνθρωπος. Δεν έχει όμως ερευνηθεί αρκετά η περιοχή.

Η μορφή της περιοχής τα προϊστορικά χρόνια ήταν πολύ διαφορετική αφού ήταν παραλιακή. Η θέση όπου βρίσκεται ο κάμπος του Αιγινίου ήταν θάλασσα καθώς και η λωρίδα μέχρι τα υψώματα προς Κολινδρό. Αυτό φαίνεται και από τα πολλά όστρεα που υπάρχουν που σημαίνει ότι υπήρχαν εύκολα. Η χάραξη της αρχαίας ακτογραμμής πάντως θα αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής μελέτης.

Στόχος η αναπαράσταση της καθημερινής ζωής

Σύμφωνα με τον κ. Κωτσάκη στόχος της δουλειάς που γίνεται δεν είναι το να αποκομίσουμε μόνο

Ο εξωτερικός πέτρινος περιβόλος του οικισμού

Ο αναπληρωτής καθηγητής προϊστορικής αρχαιολογίας στο τμήμα Ιστορίας - Αρχαιολογίας του ΑΠΘ, κ. Κωτσάκης.

Στον χώρο εργαστηρίου-έρευνας όπου γίνεται η παρατήρηση και αξιολόγηση των ευρημάτων

ευρήματα, άλλωστε λόγω εποχής δεν υπάρχουν πολλά, αλλά να γίνει εντατική περιουλογοή στοιχείων ώστε να βρεθεί το πως ζούσαν οι άνθρωποι της περιοχής εκείνη την περίοδο, η οικονομία τους, οι τεχνικές τους, τα ζωα που χρησιμοποιούσαν κ.λ.π. ώστε να γίνει δυνατόν να αναπαρασταθεί ο προϊστορικός κάτοικος της περιοχής και η ζωή του. Γι' αυτό υπάρχουν πολλές ειδικότητες ειδικών επιστημόνων που θα μελετήσουν σε βάθος την κάθε λεπτομέρεια. Ηδη υπάρχουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες για την όψη της ζωής τότε, που όπως λέει ο κ. Κωτσάκης δεν είχε αλλάξει και παρά πολύ την περιοχή μέχρι το 1960, όσον αφορά π.χ. στον γεωργικό τομέα: όργωμα με τα βόδια, μη χρησιμοποίηση χημικών (λιπάσματα, φυτοφάρμακα) χειρωνακτική καλλιέργεια κ.λ.π.

"Ελέγχεται ο κάθε κόκκος"

Όσο περιφερόμαστε στον αρχαιολογικό χώρο βλέπω πολλά άτομα να δουλεύουν σε διάφορα σημεία. Άλλοι πλένουν τα κεραμικά κομμάτια που προκύπτουν από τις ανασκαφές, τα "όστρακα" όπως τα λένε οι αρχαιολόγοι, άλλοι πλένουν τα κελύφη θαλασσινών οστράκοδερμων που χρησιμοποιούσαν για τροφή, τα "όστρεα". Παρακάτω σε ένα σημείο όπου έχει γίνει εκσκαφή δύο κοπέλες και

ένας νεαρός ξύνουν με μεγάλη προσοχή τον πυθμένα της τρυπας, όπου έχουν ανακαλύψει μια επιφάνεια χρήσης. Παραδίπλα κάποιος κοσκινίζει χώμα που έχει προκύψει από την εκσκαφή. "Δεν γλιτώνει τίποτα" λέει ο κ. Κωτσάκης "ελέγχεται ο κάθε

Η χρηματοδότηση της ανασκαφής γίνεται κυρίως από τον Δήμο Κολινδρού μέσω της Περιφέρειας και ο κ. Κωτσάκης επισημαίνει τη σημαντική υποστήριξη Δημάρχου και Δημοτικού Συμβουλίου.

Μερους των εξόδων καλύπτονται με χρηματοδο-

...πρέπει να πούμε ότι εμείς δεν ήρθαμε για λίγο. Ηρθαμε να δουλέψουμε ένα χρόνο και να αποδώσουμε ένα προϊόν στον κόσμο...

κόκκος που προκύπτει στις εκσκαφές".

Όπως εξηγεί, μετά το λεπτομερές με το χέρι σκάψιμο, όπου με το μάτι διαλέγονται τα ενδιαφέροντα αντικείμενα, γίνεται κοσκίνισμα που διαχωρίζει τα πιο χοντρά κομμάτια από το λεπτό χώμα. Αυτά μπαίνουν σε μια ειδική συσκευή που δουλεύει με νερό και μαζεύει τον άνθρακα και όλους τους απανθρακωμένους σπόρους καθώς και τους σπόρους των ζιζανίων. Εξαιρετικά (σε άλλο κοσκίνο). Το χαλίκι που μένει ξαναεξετάζεται στο εργαστήριο πια και βρίσκονται πολλές πληροφορίες: χάντρες, ψιλά εργαλεία, θραύσματα κ.λ.π. Δεν πετιέται τίποτα.

Η χρηματοδότηση

την από την Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή που υπάρχει στην Ελλάδα από το 1886 και έχει κάνει τις ανασκαφές στην Κνωσσο, Μυκήνες κ.λ.π. και ενδιαφέρθηκε να συμμετέχει και σε αυτήν των Παλιαμπέλων.

Επίσης χρήματα δόθηκαν από το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, καθώς και από τη γαλακτοβιομηχανία Δωδώνη, χορηγία που προέκυψε μετά από το ενδιαφέρον που έδειξε ο υποδιοικητής της ΑΤΕ κ. Παπαγεωργίου.

Το φετινό κόστος είναι εικοσιπέντε εκατομμύρια το οποίο οι αρχαιολόγοι ελπίζουν τα επόμενα χρόνια να αυξηθεί, αφού στους χρηματοδοτές αναμένεται να προστεθεί και η νομαρχία Πιερίας.

"40-50 εκατομμύρια το χρόνο νομίζω ότι είναι απαραίτητα για να γίνει όπως πρέπει η ανασκαφή" απαντά ο κ. Κωτσάκης στο ερώτημα με πόσα χρήματα πιστεύει ότι θα λειτουργήσει η ανασκαφή α-προβλημάτιστα. Όπως εξηγεί, αυτή τη στιγμή εργάζονται περίπου 40 άτομα όπου εκτός από τους φοιτητές που κάνουν την πρακτική τους, δουλεύουν και πολλοί αρχαιο-

Μια αρχαιολόγος καταγράφει τις παρατηρήσεις της από την εξέταση των όστρεων.

λόγοι εθελοντικά, οι οποίοι δεν αμειβονται παρά εισπράττουν κάποια συμβολική αποζημίωση. Βέβαια υπάρχουν και οι εργάτες που αμειβονται κανονικά. Ο εξοπλισμός που υπάρχει (computers με όλα τα περιφερειακά τους, διάφορες άλλες συσκευές και μηχανήματα) είναι όλος δανεικός.

Κάθε χρόνο ανασκαφής 2-3 χρόνια μελέτης

"Το σκάψιμο είναι εύκολο μπορεί να πει κανείς, μα η μελέτη που είναι απαραίτητη θα συνεχιστεί όλο τον χειμώνα από ειδικούς επιστήμονες που πρέπει να πληρωθούν. Αν δεν γίνει αυτό, τότε όπως εύκολα καταλαβαίνει κανείς όχι μόνο δεν δημιουργούμε αυτό που πρέπει, αλλά καταστρέφουμε. Εμείς οι αρχαιολόγοι λέμε συνήθως, ότι για κάθε χρόνο ανασκαφής απαιτούνται 2-3 χρόνια μελέτης!!!"

Όπως λέει ο κ. Κωτσάκης όταν θα φτάσουμε στη φάση της ανάδειξης του χώρου, ώστε ο κόσμος να μπορεί να τον επισκεπτεται, τότε θα χρειαστούν μεγαλύτερα ποσα γιατί θα πρέπει να γίνουν και κατασκευές, να υπάρχει προσωπικό φύλαξης κ.λ.π.

"Βέβαια δεν ξερούμε ακόμη αν όλα αυτά γίνουν, αλλά πρέπει να πούμε ότι εμείς δεν ήρθαμε για λίγο. Ηρθαμε να δουλέψουμε για χρόνια και να αποδώσουμε ένα προϊόν στον κόσμο. Να δημιουργήσουμε ένα χώρο που να δίνει πληροφορίες για όλες τις πτυχές της προϊστορικής ζωής"

Είναι μεσημέρι και ο ήλιος χτυπάει κατακέφαλα αλλά η δουλειά συνεχίζεται σε τέσσερα σημεία του αρχαιολογικού χώρου. Όλοι δουλεύουν με εντυπωσιακή προσοχή αυτό που έχουν αναλάβει. Σύντομα θα μάθουμε με λεπτομέρεια για αυτούς που

πριν 9.000 και πλέον χρόνια επέλεξαν τον δικό μας τοπο για να ζήσουν, στην κορυφή ενός μικρού λόφου με θέα τη θάλασσα, που έβρεχε τη γη τους σε απόσταση όχι μεγαλύτερη των χιλίων μέτρων. Ανθρωποι νοικοκυραίοι και

Τα σχέδια του Δήμου Κολινδρού και των αρχαιολόγων είναι ιδιαίτερα ελκυστικά και φιλόδοξα. Εμείς ελπίζουμε να ευοδωθούν και καλούμε όλους τους φορείς να βοηθήσουν, ώστε η έρευνα να συνεχιστεί και σε λίγα χρόνια η

Ο κ. Κωτσάκης δίνει οδηγίες

δουλεπάρηδες όπως φαίνεται από τις πρώτες ενδείξεις, που έζησαν αρμονικά σ' αυτόν τον τόπο για χιλιές και που η παρουσία τους σίγουρα τον έχει σημαδέψει μέχρι και σήμερα. Σίγουρα όλος ο κόσμος μα ακόμη περισσότερο εμείς οι κάτοικοι της περιοχής, πρέπει να τους γνωρίσουμε.

Βόρεια Πιερία να αποκτήσει ακόμη έναν αρχαιολογικό χώρο που να αποτελέσει πρότυπο για όλο τον κόσμο.

Χρ. Πρασιδής

Τα όστρακα έχουν καθαριστεί και πλυθεί

Διάταξη που συλλέγει τον άνθρακα.